

תבואת גליציה.

(השקפה)

„ספרי שעשועים“ יוצאים לאור לעתים תכופות ע"י איצי פֶּערנהאָף. קראקא.
חוכרות: א', ב', ג', ד'—ה'.

מר פֶּערנהאָף לא מצא לנחוי לפניו להתייב על יד שערים ולהגיד לנו מה מנסחברותיו ורוחן. הוא יודע היטב, כי כל מי אשר יחפץ למצוא איוו מנמה או מנדנציה במחברותיו, יבוא וימצא, יען כי ינעת ומצאת תאמין, וכל אשר למותר לו לדעת זאת, הלא למותר גם כל אקדמות מלין וחית דעת. ויפה מאד עשה מר פֶּערנהאָף, יען כי ע"י זה הציל את נפשו מחקירות עמוקות, אם בון מאספו לרוחו או רוחו למאספו וכו', כדבר שקרה עם פלוני המאסף שמנמתו ורוח המו"ל היו שני הפכים בנושא אחד: מים ואש נפגשו!

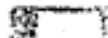
אמנם „ספרי שעשועים“ בעצמם יוכיחו על מה ולמה הם יוצאים לאור ומגמת עורכם מר פֶּערנהאָף ראה בעני אחיו בני עמו הצמאים לספרות ולמדע ויקם למושיע להם, להמציא שעשועים וענג לנפשם בעד מחיר קטן מאד — רק י"ב קר, לחוברת! הנה כי בן, כל מה שעשה מר בן-אביגדור לנו ברומיה, עושה עתה מר פֶּערנהאָף לאחיו בגליציה, אף כי מצודתו פרושה גם על ארצנו, ההבדל הוא רק כי בהוצאת ספרו-אגורה שם מר בן-אביגדור לחוק ולא יעבור לתת בכל חוברת וחוברת ספור שלם או תמונה שלמה מאת סופר אחד, ופה — בס"ש — יביא מר פ. דברים קצרים מסופרים שונים; הראשון שם לו למטרה לתת במחברותיו יד ושם רק לספרות היפה, זאת אומרת: לציורים וספורים אָריגינעללים הלוקחים מן החיים, זאו ולא אחרת, והשני איננו מקפיד כ"ב, הוא ימצא חפץ בכל דבר; הוא רק שם לו למטרה לתת ספרים קטנים, ספרים בוול, ואחת היא לו אם ימלא את חוברותיו בספורים או בשירי במאמרים לשאלות הזמן או בבאורים ומילי דבדיחותא; הוא רצה לזכות את כל הקוראים למי הרבה להם את הפרוגראממא. זה חפץ בספורים והנה כאן ספורים, זה חפץ בבאורים והנה

באורים וכו' וכו', ומדוע לא? הלא זאת לא פחות ולא יותר מתנות, ובחנות הכל דרוש להיות, קמעא מהבא וקמעא מהבא, מכל ה"מינים", גם אבקת רוכל, גם עטרן וספת, גם נפת צופים, גם שמן קיק ועוד ועוד, מבלי שים לב, כי ע"י ערוב כזה יש אשר הסחורה הגרועה תבאיש תביע גם את הסחורה הטובה ומרוב העצים לא נראה את היער ... ובכן אם עלינו לשפוט את הדבר רק עפ"י הנקודה, אשר שם מר 6, לו למטרה להוציא ספרים קטנים בזול, כמו ספרי רקלם וברנדייס אמנם הרבה לעשות ועל זאת יודו לו רבים; אולם אם יתאים השם "ספרי שעשועים" למחברותיו אלה — זאת שאלה אחרת, אשר עליה לא נוכל להשיב על נקלה. אמנם לכל איש יש טעם אחר ורעה אחרת, אבל כשאני לעצמי ארמא כי בשום אופן לא יתאימו באורים וחקירות בתלמוד עם השם "ס"ש. תחת שם זה עלינו להבין אך ורק ספורים ותמונות וציורים קטנים הלוקחים מעולם האמת, מעולם המעשה, וכתובים בסגנון יפה, אשר יהיו לשעשועים לנו בקראנו בהם, לא כמו ציורים "המתנדבים בעם" (ס"ש א'), "שמוא גרים", "המלמד והמורה" (ס"ש ב'), "הלל-הגורל" (ס"ש ד') ועוד, אשר אין בהם כל תמונה וכל רעיון יחשפה — מכף רגלה ועד קדקדה אין בה מתום ... מלבד זאת עוד חסרון עקרי יש בס"ש והוא אשר ריח גליציה נודף מהם; נפלא הדבר, יש דברים טובים הרבה היוצאים ונובעים מגליציה, ובכל טובם ויפים נודף מהם ריח מיוחד, ריח בלתי נוחח, ריח המביא לידי זריחה ... ואת הריח הזה מרגישים אנתנו גם בס"ש; בחוברת הראשונה והשניה — במדה מרובה, בחוברת השלישית — במדה מעטה, ובחוברת ד'—ה' עוד הפעם במדה מרובה! והריח מוזר מאד ויבוא ישרטת בנפשנו ...

אכן יותר ממה שאנו רואים את מר פערנהאף בתור עורך, נראה אותו בתור סופר. ציוריו האחרים שנדפסו בס"ש כתובים בסגנון נעים מאד, ועל סופר כמוהו אמנם נתפלא, כי נתן מקום לדברים הרבה, אשר דינם רק בגניזה, וממנו נוכל בצדק לדרוש, כי לימים הבאים ישים עין פקוחה על החמר אשר בידו, לבחור בטוב ולמאוס ברע. האי מאן דחפין להיות עורך "מו"ל, עליו להיות אכזרי מעט, לבלתי חוס על מעשי נערות של איזה כתבנים, ובוה יעשה שתיים טובות: האחת, כי לא ימלא את מחברותיו בדברי הכל ורעות רוח, והשנית—כי הכותבים ישתדלו לתקן פרי עטם ולהביאם אל השלימות.

אמנם מצאתי בחמש החוברות המונחות לפני עתה גם דברים טובים ומתוקנים מאד, אשר המה באמת לשעשועים לנו, כמו "שרטוט", עט עופרת" מאת מר ראובן בריינין, אשר ביום אחד בשובו אל עיר מולדתו ראה וזכר את כל התמונות הקטנות והנאמנות אשר העלה ודאשר הביא אותן על הגליון שמה, ותתמונות מה נהדרות, מה נכונות וקיימות! או התמונה הקטנה "מעשה בזבוב אחד" מאת המו"ל, הכתובה בלי כחל, בלי שרק — ויעלת הן! לא דמיונות אנו רואים בתמונות האלה, כי אם העתקות ממתנות החיים, תמונות ה"מפיקות עצבת חודרת, עצבת ישראלית, קורעת כליות ולב", "מעשיות" בזבובים קצוצי כנפים, אשר יתגוללו תחת רגלינו ויהיו לנו למרמס ...

ו"מעשיות" כאלה כדאים אמנם כי יספרו לדור!

כמה מן היופי אנו רואים גם בה"ארבעה אבות" של ד"ר ברדיצובסקי (ס"ש ג')! בחרט ציר אמן הוא יעבור לפנינו ארבעה אבות החסידות, כל אחד ואחד עפ"י מדתו המיוחדת לו והמתאמת לרוחו, או הציור הנחמד "אבי-זקני" של מר בריינין (ס"ש ד'—ה'), אשר בלעדי החסרון האחד אשר בן כתוב הוא בטוב טעם ובסגנון יפה טאד. החסרון אשר מצאתי בו הוא: מר בריינין אומר (ס"ש ד'—ה' צד 10): "הדלת נפתחה ואבי זקני (הקברן) בא; הוא הניח דבר מה על הספסל. — מה הגתח על הספסל? לחם הבאת? דגים מלוחים קנית? — שאלה אמי זקנתי. — ילד מת הבאתי, ענה". משאלת אמו הוקנה משמע, כי הניח דבר קטן על הספסל, עד כי יכלו לטעות, כי כבר לחם הנית; — ואח"כ (שם בצד 18) הוא כותב: "מי הוא זה הילד המת? שאלתי. — שלמה בן חנן הוא. — אנכי ידעתי את הילד הזה בעודו בחיים, הוא היה בן גילי ונתחרה פעמים רבות בפתרון חידות ומקומות קשים באבן-עזרא". ילד אשר כבר יכול לפתור שאלות באבן-עזרא, הוא לא פחות מבן עשרה או שתיים עשרה, אשר מדת ארכו רבי'ית מדרת כבר לחם ואי אפשר לטעות; עוד זאת כי מת כזה איננו מוטל על יד הקברנים כי אם נושאים במטה כמת גדול, הקברנים נושאים על ידיהם או בחיקם רק ילדים אשר ימי חייהם לא היו יותר משנה אחת. — השגיאה הזאת בולטת מאד ותטה אנכי על מר בריינין שפקח הוא מה ראה לכתב כזאת ... גם הגיעה כבר העת, כי יחדלו סופרינו הקטנים עם הגדולים לכתב "אבי זקני", "אמי זקנתי" תחת "אבי הזקן", "אמי הזקנה" וכדומה. גם שירים טובים אחדים נמצא בחוברות ס"ש, כמו השירים של: פרץ, סמועלי, דאווי-אווויטש (המנוח), טעללער, הורוויץ, ליבאשיצקי, ניימאן ועוד, גם מכתמים וחודרים המשמחים לב ונפש מאת ה' מו"ח, שומ"ח ועוד אחדים, אולם גרועים מאד המה הבאורים וההערות השונות אשר בס"ש, מלבד אשר מקומם לא יכירם פה, הנה הם או חסרי טעם, או דברים שנים אשר כבר אבד עליהם כלת וידועים גם לתינוקות של בית רבן.

באחרונה עלי להעיר כי גם משם המו"ל נודף ריח גליציה ... הוא יחתום א"ע בשם "יצוי" אשר ישרוט שרטת בלב הקורא המשכיל, ונפשו תבחל בשמו האמתי "יצחק" — אשר יל השומע אותו לא יצחק לו ... יוכל היות כי בארצו לא יודעים קרוא אותו בשם אחר וזלת "יצוי", אבל הלא עליו לדעת, כי שם משפחה לחוד ושם ספרותי לחוד; אך הוא אשר אמרתי כי נפלאים המה סופרי גליציה וריח מיוחד נודף מהם ...

בסך הכל עולה לנו, כי בס"ש יש בר וגם תבן הרבה, אך בכל אופן דבר נעלה וטוב עושה מר פערנהאף בהוציאו לאור את "ספרי השעשועים", אשר בזה יעשיר את הספרות הגא-ליציאנית והספרים, בני הארץ ההיא, ילמדו מהם לכתוב ולדבר כן. תקותנו חזקה, כי לימים הבאים יראה המו"ל לשום עין פקוחה על המאמרים, אשר יבאו לידי, להניפם בשבע גפות, ואם כה יעשה או תהיינה מחברותיו באמת ל"ספרי שעשועים" כמו בחיצוניותם כן גם בפנימיותם!